GALGÓCZI KRISZTINA

MAGYAR SPANYOLVIASZ

GALLAI PÉTER-FÁBRI PÉTER: KOLUMBUSZ...

Rockoperat írni manapság nem rossz uzlet: készülhet belőle rádiófelvétel, kazetta, video, póló, CD, és egy kis szerencsével nemzetközi hírnévhez is juttathatja az alkotókat, mint a prototípus, az *István, a* királyesetében. Az ilyen vállalkozás - nem utol-sósorban - kellemes munkát jelent pályájuk csúcsán túljutott rocksztároknak is.

A recept egyszerű. Kell egy valamikori híres hős, akinek életében fellelhető valamilyen aktualizálható momentum; kell egy kis nehézség, amellyel megbirkózik, egy szerelmi szál, néhány kellemes külsejű nő és jó zene. Látszólag minden egyszerűnek tűnik. De valóban ilyen könnyű a könnyűműfaj? Egyáltalán, mit jelent a rockopera megnevezés? A musicaltól elvárunk ugyan némi profizmust, de - az esetek többségében - túl nagy szellemi mélységet nem. Az opera azonban *komoly* műfaj, *súlyos* következményekkel. Lehet, hogy a rockopera kitalálói azt tekintik a közös pontnak, hogy mind a két operában végig énekelnek, tehát a zenének nemcsak kiegészítő, dekoratív, hanem drámai szerepe van. De ehhez drámai módon felépített szövegkönyv és organikusan építkező zenei anyag szükséges, ez pedig már nehezen teljesíthető. Valami azt súgja, hogy *a Kolumbuszt* talán azért nevezik rockoperának, hogy hangsúlyozzák: itt nem holmi könnyed amerikai utánzatról van szó, hanem valódi magyar spanyolviaszról.

Amikor felgördül a függöny, egy állóképet látunk, amely lassan rituálészerűen megmozdul, azt sugallva, hogy valami időtlen, örökkön ismétlődő emberi sorsot jelenít meg. Aztán egyre erőteljesebbé válik a zene, egyre elevenebb a tabló, amely végül egy nagy tengerésztánckarrá válik. Eközben egyre kivehetőbb a díszlet, s az is, hogy díszlet, jelmez és mozgás nincs összhangban. A díszlet leginkább egy posztmodern épület portáljához hasonlítható, bár hatásában monumentálisabb. Nagy fekete fém(?)szerkezet közepén egy hatalmas, ki-be húzható vörös nyelv van, körös-körül fekete függönyök. A díszlet jól strukturálja a teret, forgatható, s így alkalmas a hajó és a palota különböző profiljainak megjelenítésére. Merészebb jelmezek és koreográfia illenének hozzá, hiszen maga a kép - hogy egy fekete monstrumból előjön valami vörös izé - erős látványbeli feszültséget is hordoz. Ezt a lehetőséget azonban a rendező a hagyományos, kosztümszerű jelmezekkel és a puha koreográfiával kihasználatlanul hagyja.

Az alkotók - mint a műsorfüzetben olvashatjuk - sokszínűségre törekedtek. Úgy gondolták,

Jelenet a Kolumbuszból (Kádár Kata felvétele)

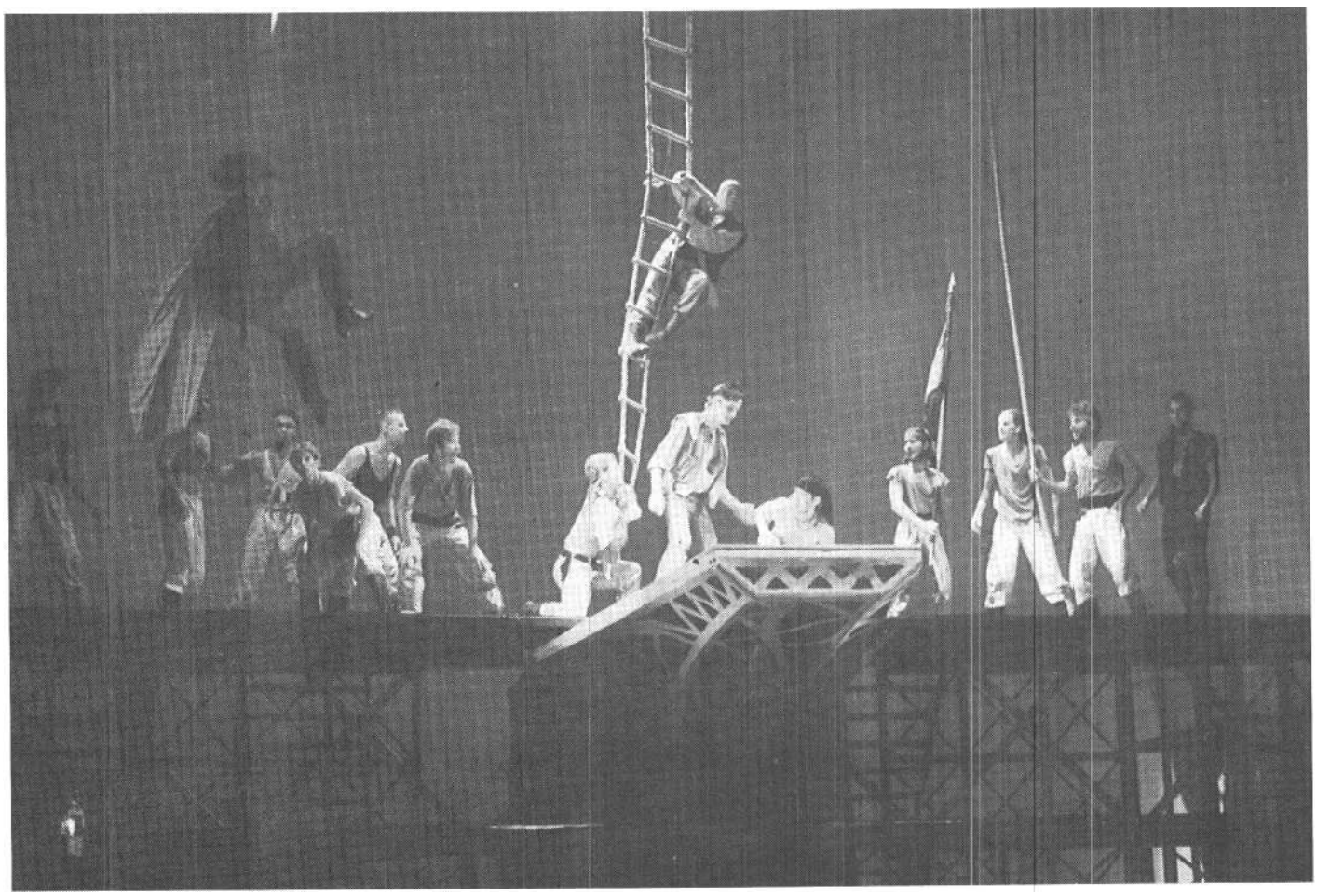

hogy mivel az eredettörténetben is különböző kulturális hagyományok érintkeznek egymással, ők is különböző stílusú és hagyományú művészeket hoznak össze, s hagyják, hadd kezdjenek egymással valamit. Ez nagyon termékeny ötlet lehetne, alkalmazásával egyre gyakrabban találkozunk a társulatok lazulásának e mostani időszakában, de a módszer csak akkor hatékony, ha nagyformátumú egyéniség irányításával jól átgondolt koncepciónak rendelődik alá. Jelen esetben azonban a kicsit igénytelen „kuktamódszer" és -dramaturgia érvényesül: minél több mindent teszünk bele, annál ízletesebb lesz. Tehát népitánc, klasszikus balett, modern tánc, musicalszerű össztánc, indiántánc-szerűség, spanyol imitáció, de egyik sem teljesedik ki, marad az egész se ilyen, se olyan langyos egyveleg.

Novák Ferenc rendező valószínűleg jelenetekben gondolkodott, amire a darab felépítése ad is némi okot. Ezekhez válogatta össze a leghatásosabbnak vélt eszközöket; ebben segítségére volt koreográfus és látványtervező, de még így is sok lehetőség maradt kihasználatlanul, s néhány olcsó megoldás is született. Azokban a jelenetekben például, amelyekben csak néhány szereplő tartózkodik a színpadon, egyszerűen nincs kitalálva a színészek mozgása. Ráadásul bizonyos betétek a darab egészében csak töltelékként funkcionálnak, tehát csak azért jöttek lét-re, hogy valamely táncprodukció bemutatására alkalmat teremtsenek - többnyire gyengén és fantáziátlanul. És végül: hiányzik a finálé. A finálé, ami nemcsak azért fontos, mert mind zeneileg, mind a történetet tekintve lekerekíti és lezár-ja a cselekményt, hanem azért is, mert ez az utol-só nagy alkalom a zenei összbenyomás megteremtésére. Üzleti szempontból sem hanyagol-ható el az előadás befejezése - márpedig azt a címlapon feltüntetett pénzügyi szakemberek számából is kikövetkeztethetjük, hogy ez a meg-fontolás nagy súllyal esett latba e produkció létrehozásában. A siker záloga gyakran a finálében van, jelen esetben azonban a néző elbizonytalanodik, vajon valóban vége van-e az előadásnak, vagy következik még egy felvonás.

Hasznos néhány szót ejteni a szövegkönyvről is, hiszen ez döntően meghatározza a produkció kimenetelét. Kolumbusz ismert történetéből Fábri Péter azt a vonulatot igyekezett megragad-ni, amelyben egy tipikusnak vélt vállalkozói kálvária képe rajzolódhat ki, s amelynek láttán egy mai magyar vállalkozó (esetleg menedzser) fel-lélegezhet: „Hát így volt ez mindig a világban, csupán kellő kitartás és bizakodás kérdése a megérdemelt siker."

A tartalom olyan, amilyen. Az mára megvalósítás módjától, annak finomságától függ, hogy lesz-e belőle érdekes előadás vagy sem. A formára azonban nem sok gondot fordítottak az al kotók. A darab lineárisan, epikusan építkezik, minden drámaiságot nélkülöz, ami pedig még ennél a műfajnál sem mellőzhető. A jelenetek szépen sorban elmesélik, hogy mi történt Kolumbusszal, attól a pillanattól kezdve, hogy megtudta, a Föld gömbölyű, odáig, hogy Izabella halála után megint teljesen magára maradt, de újra el-határozta, hogy nem adja fel a harcot. Természetesen azok a fiktív vagy valós epizódok emeltetnek ki, amelyek a fentebb említett analógia megteremtéséhez szükségesek. Az egyes jelenetek felépítése azonban sematikus, lélektelen, minden olyan hiteles indulatot és érzelmet nélkülöz, mely azonosulási lehetőséget, pontot kínál-hatna a nézőnek. Persze, ha az előadás egészétől elvonatkoztatunk, ha tehát magunk is a vélhető rendezői koncepciónak megfelelően csak jelenetekben és nem a darabban gondolkodunk, felfedezhető néhány jól sikerült részlet is. Az egyik például Granada híres visszafoglalását mutatja be, s amelynek fő ereje képiségében van. A másik pedig az indiánlány két duettje - előbb Kolumbusszal, majd Rodrigóval -, melyek kifejezetten drámaiak.

Rockoperáról lévén szó, sokat javíthatna a helyzeten, ha Gallai Péter zenéje igazán magával ragadna. Azonban ebben is esetleges eklekticizmus érezhető, s nem válik az előadás strukturális építőelemévé. Felfedezhető benne István, a király-utánérzés, régi Piramis-hangulat egy kis Európa Kiadó-s ritmussal vegyítve, népballadai, zsidó és indián motívumok, és a sor valószínűleg még tovább folytatható. Sem a szöveget nem egészíti ki, sem bensőnket nem bizsergeti meg.

A vállalkozás gyöngyszeme a műsorfüzet, amelyben az APEH vezérigazgatója nyílt levélben szólít fel mindnyájunkat, hogy tisztességesen adózzunk, hiszen ezzel egyben a kultúrát is támogatjuk. Nem lehetne ezt kicsit diszkrétebben csinálni?

A magyar Broadway tehát igazi Broadway-jé szeretne válni, zenés monstreprodukciókkal, nagy kasszasikerekkel. Hogy ez sikerül-e neki, kizárólag attól függ, hogy hová helyezi a mércét.

Igazán kár, hogy ennyi energiával (hiszen saját bevallásuk szerint az alkotók két évig készültek erre a produkcióra) és ennyi jó művésszel csak ennyire futotta.

Gallai *Péter- Fábri Péter: Kolumbusz, az őrült spanyol hányattatásai* szárazon és vízen *(Fővárosi Operett Színház)*
Díszlet: Rajk László. *Jelmez:* Kemenes Fanny. *Koreográfia:* Gajdos József. *Rendező* asszisztens: Magas-házy István. *Rendező:* Novák Ferenc.
Szereplők: Bubik István, Kováts Kriszta, Borbély László, Balogh Márton, Rémi Tünde, Szögi Csaba, Szabó Gyula, Pagonyi János, Makrai Pál, Gerdesits Ferenc, Novák Péter, Gajdos József, Horváth Csaba. Szólót táncol: Castillo Dolores és Sebestyén Csaba.

TEGYI ENIKŐ

CHAPLIN-REVÜ AZ ARIZONÁBAN

NAGY-POZSGAI-BRADÁNYI: A KÖLYÖK

Úgy gondolná az ember, hogy a nagy Chaplin-filmek törékeny csavargófigurájából áradó csendes szomorúság és a strucctollas-flitteres színpadi revük harsány világa eredendően taszítja egymást. Az Arizona Színházban karácsony előtt bemutatott A *kölyök* alkotói egy „édes-bús musicalben" megpróbálták összeházasítani a kettőt, a huszonöt éve elhunyt Chaplinre emlékezve.

Az Arizona musicalje alapjául szolgáló, azonos című, 1921-ben bemutatott film - műfaját tekintve - igaz, kesernyés végű, de mégiscsak közönséges melodráma. Egy amerikai városi proli talált csecsemőt nevel, együtt áznak-fáznak, ablakok bezúzásából, majd beüvegezéséből élnek, mígnem előkerül a jószagú mama, aki visszaveszi a gyereket. A film azért jó, mert a „papát" Charlie Chaplin játssza, s a vászon meg-telik melegséggel, megindító szeretetvággyal.

A színműírói képességeit már bizonyított Pozsgai Zsolt kapta a feladatot, hogy a filmet színpadi show-vá írja át. Ő, valószínűleg zavarában, kreált egy majdhogynem követhetetlen indítást, mely Hollywood miliőjét hivatott megteremteni. Revügörlök, szendvicsemberek, rejtélyes ügynökök és soha többé fel nem bukkanó filmi-pari személyiségek éppúgy megjelennek benne, mint maga Chaplin, aki épp elveszíti beteg kis-gyermekét, de az utcán talál egy másikat. Ezután - „film a színházban" - felskiccelte *A kölyök* cselekményét, ismét csak helyet juttatva a dalés táncbetéteknek. Végezetül - akár dramatur-